

OPGAVEHÆFTE

Tværfagligt forløb i Biologi, Geografi og Samfundsfag

Forløbet er tiltænkt 7.-9. klasse og er et fællesfagligt forløb om kaffe og kaffeproduktion

Tværfagligt forløb i Biologi, Geografi og Samfundsfag

Forløbet er tiltænkt 7.-9. klasse og er et fællesfagligt forløb om kaffe og kaffeproduktion

1. HANDEL OG RÅVARER

U- og I-lande. Handelsled. Kaffebørsen. Fair Trade. Direct Trade

- Læs teksten 'Handel med Kaffe'
 - Amerikanske Counter Culture Coffee forklarer i denne video, hvordan de arbejder med Direct Trade: <https://vimeo.com/160398900>.

Opgave 1:

- Hvad kendetegner måderne, kaffebønder kan sælge deres kaffe på, og hvordan er de forskellige?

Opgave 2:

- I skal i grupper gennemgå Fairtrade, Rainforest Alliance og UTZ-mærkerne og diskutere, hvordan I ville vægte de forskellige krav, forpligtelser og målsætninger, hvis I skulle skabe et nyt mærke.

Opgave 3:

- Gennemgå i grupper af tre eller fire infografikken "Fra spire til bønne til kop", og diskuter, hvordan den vil være anderledes, hvis kaffen blev solgt som fairtrade eller direct trade.
- Læs tekst der fortæller om kaffesalgets andel af økonomien i udvalgte kaffelande (Tekst = 'Så vigtig er kaffen i de kaffeproducerende lande').
 - Se video fra nyhedsbureauet AFP (2017), der viser, at kaffehøst stadig er manuelt og kræver meget arbejdskraft: https://www.youtube.com/watch?v=I53YNRIT_dA.

Opgave 4:

- Undersøg på nettet eller i butikker, hvad kaffe koster. Diskuter i gruppen hvor stor forskel, der er, og hvorfor den er der.

Opgave 5:

- Diskuter i klassen hvilke konsekvenser lave kaffepriser har for de kaffeproducerende lande på lang sigt?

2. SUNDHED – KOFFEIN OG ANDRE STIMULANSER

Naturlig og kunstig koffein. Energidrikke. Sportsperformance. Graviditet. Folkesygdomme

- Læs tekst der forklarer, hvordan kaffe/koffein påvirker den normale krop, den gravide krop og den fysisk aktive krop (Tekst = 'Er det sundt eller usundt at drikke kaffe').
- Læs artikel om kaffe og sundhed på Videnskab.dk (2013):
<https://videnskab.dk/krop-sundhed/sadan-pavirker-den-daglige-kop-kaffe-din-sundhed>.
 - Se video fra Vidensråd for Forebyggelse (2017), der fortæller om kaffe, sundhed og sygdom:
<https://www.youtube.com/watch?v=RB5t0Dlivk>.

Opgave 1:

- Kaffe indeholder koffein. Forklar med egne ord hvad kaffe og koffein er, hvilken effekt det har på kroppen og hjernen, og hvornår man skal passe på med for meget kaffe.
- Læs disse to artikler fra Samvirke som sammenligner energidrikke med sodavand og kaffe:
 - <https://samvirke.dk/artikler/hvad-sker-der-ved-at-drikke-for-meget-energidrik> (2015).
 - <https://samvirke.dk/artikler/er-energidrik-usundt> (2017).

Opgave 2:

- Beskriv i grupper hvilke lighedspunkter og forskelle, der er på kaffe, sodavand og energidrikke.

Opgave 3:

- Ekspertter anbefaler, at børn og unge højst indtager 2,5 mg koffein pr. kilo kropsvægt pr. dag. Udregn hvor meget koffein tre 14-årige på 35, 48 og 61 kg må indtage.

Opgave 4:

- Herunder kan du se hvor meget koffein, der er i forskellige drikke. Sammensæt i grupper, hvor mange kopper/glas/dåser af de forskellige drikke tre 14-årige på 35, 48 og 61 kg højst må drikke på en dag.
 - Te: 40 mg pr. kop (240 ml)
 - Kaffe: 80 mg pr. kop (240 ml)
 - Cola: 24 mg pr. glas (240 ml)
 - Kakao: 5 mg pr. kop (240 ml)
 - Energidrik: 80 mg pr. lille dåse (250 ml)
 - Energidrik: 160 mg pr. stor dåse (500 ml)
- Læs artikel om teenagere, der bliver syge af at drikke for meget energidrik (2014):
 - <https://jyllands-posten.dk/livsstil/ECE6808392/boern-faar-overdoser-af-energidrik-og-soeger-hjaelp-hos-giftlinjen/>.

Opgave 5:

- Diskuter klassens koffeinindtag. Hvor meget bliver der drukket kaffe, cola og energidrik? Hvorfor gør man det, og er der nogle i klassen, der har oplevet bivirkninger?

3. DYRKNING, HØST OG SMAG

Dyrkning. Høst. Bearbejdning. Smag. Aktiviteter.

- Læs teksten 'Kaffen høstes' om høst og tørring af bønner.
 - Se video fra Discovery Channel (2010), der forklarer den våde metode i Colombia: <https://www.youtube.com/watch?v=evCf7YYZk3w>.
 - Se video fra nyhedsbureauet AFP (2017), der viser, at kaffehøst stadig er manuelt og kræver meget arbejdskraft: https://www.youtube.com/watch?v=I53YNRIT_dA.

Opgave 1:

- Når kaffen er høstet, skal kaffebønnerne frigøres for frugtkød og hinder. Det kan foregå med enten den tørre eller våde metode. Beskriv forskellene og lighederne ved de to metoder.
- Læs tekst om hvordan smagen af kaffe afhænger af sort, ristning, blanding, osv.
 - Infografik: Lær din kaffe at kende
 - Se kaffens verdenskort

Opgave 2:

- De to kaffesorter Arabica og Robusta har forskellig smag. Forklar hvorfor. Hvilken sort er mest populær? Hvilke ting påvirker smagen udover typen af bønner?

Opgave 3:

- På baggrund af teksten, diskuter så i grupper hvordan I tror, smagen af kaffe påvirkes af, om det er filterkaffe, instantkaffe, espressokaffe, kaffekapsler, osv.
- **Aktivitet:** Prøv selv at riste kaffebønner.
- **Aktivitet:** Kaffegrums er ikke affald, men er fyldt med næring og kan bruges til f.eks. at dyrke svampe i. Indsaml kaffegrums fra lærerværelset eller fra forældre og prøv at få svampe til at vokse. Andre grupper kan som alternativ prøve at lave en sund bodyscrub af kaffegrums.
 - <https://groselv.dk/guides/oestershatte-i-kaffegrums/>
 - <https://groselv.dk/guides/kaffegrumsbodyscrub/>
- **Aktivitet:** Prøv at plante kaffebønner og se, hvordan de vokser.

4. KAFFENS HISTORIE OG ROLLE I SAMFUNDET – VERDEN, EUROPA OG DANMARK

Kaffens udbredelse. Verden. Europa. Danmark

- Læs teksten 'Kaffedrikkens Udbredelse'

Opgave 1:

- Hvor kommer kaffedrikken fra, og hvornår begyndte man at lave den?

Opgave 2:

- Hvem bragte kaffen til Europa, og hvordan var reaktionen?
- Læs følgende uddrag fra 'Livet er ikke det værste man har' om kaffetrends gennem tiden:
 - 'Arbejdskaffen'
 - 'Det fælles frirum'
 - 'Hvad drikker vi?'
 - 'Stempelkandekaffe og espresso'

Opgave 3:

- Spørg dine forældre og lærere hvilken slags kaffe de drikker og hvorfor. Diskuter svarene i klassen og sammenlign med beskrivelserne af hvordan og hvorfor, man drikker kaffe i ovenstående uddrag.
- Læs uddraget 'Kaffen under Anden Verdenskrig' fra 'Livet er ikke det værste man har'.

Opgave 4:

- Diskuter hvilken betydning kaffe havde i Danmark under 2. verdenskrig?